

## СЕКЦІЯ «ФІЛОСОФІЯ»

УДК 378:37.03

Бондаренко О. В.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> д-р. філос.наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

### ОСВІТНІЙ ПРОСТІР СУЧАСНОГО СВІТУ ЗА УМОВ СКЛАДНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙ

Освітня галузь – це та сфера, яка стосується кожної людини. Навіть людина, яка давно здобула освіту і на тепер не має прямого зв'язку із освітньою системою, все одно бачить чи відчуває наслідки невідповідної освіти щодня, стикаючись або просто спілкуючись з некомпетентними людьми. Будь-яка людина як член суспільства зацікавлена у створенні та функціонуванні ефективного освітнього простору у своїй країні.

На III тисячолітті своєї історії людство має неоднозначну картину реальності. Світ демонструє сьогодні значні та значущі соціальні зміни, що спрямовують його соціально-економічну, соціально-політичну, демографічну й інші еволюції. Феномен освіти не лише перебуває осторонь цих процесів, він, якщо не керує ними безпосередньо, то багатьма лініями взаємовпливу щільно пов'язаний з тим, що відбувається у сучасному світі – у розрізі найрізноманітніших соціально-економічних і духовних процесів, у проявах наявних чималих здобутків та існуючих суперечок і протиріч, у розмаїтті вимірів суспільного та індивідуального життя особи.

Цивілізаційні виклики та трансформації сучасного світу роблять актуальною проблему напрацювання відповідних концепцій та технологій освіти. Як відомо, освіта постає й як результатом, так й чинником соціальних змін. Формуючи певні особистісні і професійні характеристики людини, освіта фактично відстежує, напрацьовує та спрямовує ці соціальні зміни.

З іншого боку, цивілізаційні виклики, на які щедрий сучасний соціум, спричиняють щодо освіти вимогу виховання громадянина всієї планети. Й, отже, інтенсивно розвивається міжнародний освітній простір, світове співтовариство прагне до створення глобальної стратегії освіти людини незалежно від місця її проживання й освітнього рівня. Всі країни світу сьогодні об'єднує розуміння того, що сучасна освіта має стати міжнародною, вона має набувати риси полікультурної освіти, яка розвиває здатність оцінювати явища з позиції іншої людини, з позицій іншої (і різних) культури, іншої соціально-економічної формації, такою освітою створюється полікультурне середовище світу.

Зважаючи на те, що світовий освітній простір сьогодні об'єднує національні освітні системи різного типу й рівня, з різними філософськими і

культурними підвалинами, з різним рівнем цілей і завдань, з різними якісними станами, – то слід говорити про сучасний світовий освітній простір як про такий, який в єдиний організм формується через залучення національних освітніх просторів, що мають певні наявні глобальні тенденції й зберігають власну розмаїтість.

Науковцями називаються низка важливих тенденцій та системоутворюючих принципів, що особливо яскраво виявляють себе на початку ХХІ ст., за якими, перш за все, сьогодні здійснюється взаємодія і зближення між окремими країнами та цілими культурними регіонами у сфері освіти (зближення і взаємодія освітніх систем). Це – 1) орієнтація більшості країн світу на перехід від елітної освіти до загальнодоступної високо-якісної освіти; 2) поглиблення міждержавної співпраці у галузі освіти (шоправда, це залежить від потенціалу національної системи освіти та від умов партнерства держав-учасників; 3) істотне збільшення у світовій освіті гуманітарної складової (завдяки таким навчальним дисциплінам, орієнтованим на людину, як філософія, психологія, соціологія, політологія, культурологія, екологія, ергономіка тощо); 4) значне поширення інновацій, за умов збереження сформованих національних традицій та національної ідентичності країн і регіонів. Іншими словами, освітній простір сучасного світу стає полікультурним і орієнтованим на розвиток людини та цивілізації загалом, більш відкритим до формування міжнародного освітнього середовища, наднаціональним за характером знань та щодо долучення людини до світових цінностей.

Країни Західної Європи, а також США і Канада – належать до країн, що є генераторами інтеграційних процесів у сфері світової освіти. Країни Азіатсько-Тихоокеанський регіону (Південна Корея, Тайвань, Сінгапур, Гонконг, Малайзія, Таїланд, Філіппіни, Індонезія) – так само можна вважати генератором інтеграційних освітніх процесів. Для всіх цих країн характерна стратегія підвищених вимог до якості навчання й підготовки кадрів. До країн, що позитивно реагують на інтеграційні процеси, належать країни Латинської Америки; й історично, і нині Латинська Америка опиняється в зоні дії інтеграційних імпульсів з боку США і Західної Європи. Країни Африки від Сахари до півдня (крім ПАР), низка держав Південної й Південно-Східної Азії, невеликі острівні держави басейнів Тихого й Атлантичного океанів належать до регіонів, які є інертними щодо інтеграційних освітніх процесів. До регіонів, в яких через деякі економічні, політичні, соціальні причини порушена послідовність освітніх та інтеграційних процесів, відносять арабські країни, країни Східної Європи і країни колишнього СРСР, зокрема, Україну.

Наша країна, як член світової спільноти країн, має стати активним учасником сучасних процесів, що відбуваються у міжнародному освітньому

просторі початку ХХІ ст. – коли у світовій практиці тривають інтенсивні експерименти з пошуку нових шляхів розвитку загальноосвітньої школи та вищої школи, удосконалення існуючих та пошук нових моделей освіти. Цей процес безперервний, ефективність певної моделі освіти засвідчить практика. Але освіта (зокрема, й в Україні) ніколи не полишить місця універсального суспільного ресурсу саморозгортання людини (національного суб'єкта) та суспільства (національного соціуму) у найближчій та довгостроковій перспективі.